הלכה · משנה תורה · מפרשים · מגדל עוז · ספר הפלאה

מגדל עוז על משנה תורה, הלכות נזירות

רבנו שם טוב אבן גאון

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מגדל עוז על משנה תורה, הלכות נזירות

רבנו שם טוב אבן גאון

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מגדל-עוז-על-משנה-תורה-הלכות-נזירות/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
הלכה א 5
הלכה ה 5
הלכה ח 5
הלכה ט 5
הלכה י 5
הלכה יא 6
הלכה יג 6
הלכה טז 7
הלכה יז 7
פרק ב 7
הלכה א 7
הלכה ג 7
הלכה ה 7
הלכה ח 8
הלכה ט 8
הלכה י 8
הלכה יב 8
הלכה יג 8
הלכה טז 9
הלכה יט 9
הלכה כא 11
פרק ג 11
הלכה א 11
הלכה ו 12
הלכה ז 12
הלכה ח 12
הלכה ט 12
הלכה י 12
הלכה יא 12
הלכה יד 12
הלכה טו 12
הלכה טז 13
פרק ד 13
הלכה א 13
הלכה ג 13
הלכה ד 13
הלכה יב 13
הלכה יג 13
הלכה טז 14
פרק ה 14
הלכה א 14
הלכה ה 14
הלכה ו 14
הלכה ח 14
הלכה ט 15
הלכה י 16
הלכה טו 16
הלכה יח 17
הלכה כא 17
פרק ו 17
הלכה א 17
הלכה ג 17
הלכה ד 17
הלכה ו 17
הלכה ח 17
הלכה י 18
הלכה יא 19
הלכה יב 19
הלכה יד 19
הלכה טו 19
הלכה טז 19

הלכה יח 19
פרק ז 19
הלכה א 19
הלכה ח 20
הלכה ט 21
הלכה יא 21
הלכה יב 21
הלכה יג 21
פרק ח 21
הלכה א 21
הלכה ג 22
הלכה ז 22
הלכה יב 22
הלכה טו 22
הלכה יח 22
הלכה יט 23
פרק ט 23
הלכה א 23
הלכה ב 23
הלכה ד 23
הלכה ח 23
הלכה ט 23
הלכה יג 23
הלכה יד 23
הלכה טז 23
הלכה יז 24
הלכה יח 24
פרק י 25
הלכה א 25
הלכה ב 25
הלכה ז 26
הלכה ח 26
הלכה ט 26
הלכה יד 27

פרק א

הלכה א

הנזירות הוא נדר מכלל נדרי איסר שנאמר כי ידור נדר נזיר וגו'. זו הקדמה כדרך המחברים:

ומצות עשה שיגדל וכו' עד פתח אהל מועד. פרק ג' מינין (דף ל"ד ל"ה) :

הלכה ה

אין אומרין בנזירות עד כלום. פ"ק דנזיר (דף ב') :

הלכה ח

כל כנויי נזירות עד הרי זה נזיר. פ"ק דנזיר ופ"ק דנדרים (דף ב') :

הלכה ט

האומר הריני נזיר מן החרצנים עד הרי זה נזיר גמור. פ"ק דנזיר:

הלכה י

אבל האומר הריני נזיר מן הגרוגרת עד ואינו נזיר: כתב הראב"ד ז"ל כל זה אינו מחוור דסתם מתני' כרבי נתן דקאמר לב"ה נדור ואינו נזיר עכ"ל: **ואני** אומר מאן יהיב לן מעפרא דרבינו הראב"ד ומלינן עיינין אלא מיהו פסקא דר"מ ז"ל מחוור ופקח עיניך ואובין לפניך דתנן פ"ב דמסכת נזיר (דף ט') הריני נזיר מן הגרוגרות ב"ש אומרים נזיר וב"ה אומרים אינו נזיר ואמרינן עלה בגמרא מתני' דלא כי האי תנא דתניא רבי נתן אומר בית שמאי אומרים נדור ונזיר וב"ה אומרים נדור ואינו נזיר בית שמאי סברי לה כרבי מאיר וב"ה סברי לה כרבי יהודה (גרסתנו לא כן היא, אלא ב"ש סברי כר"מ וכר' יהודה וב"ה סברי לה כר' יוסי, ולפי גירסא זו פרחה לה קושיא דלישנא קמא מוקי ב"ה כר' יהודה ודוק) לישנא אחרינא אמרי לה ר' נתן אומר בית שמאי אומרים נדור ואינו נזיר וב"ה אומר לא נדור ולא נזיר בית שמאי כר' יהודה וב"ה כר' שמעון וקי"ל כלישנא קמא אליבא דב"ה דמוקמינן מתני' דלא כוותיה דרבי נתן ורבי נתן תנא הוא ודחינן למתני' מקמיה כדדחינן מתניתין דכל השופרות כשרין חוץ משל פרה מקמי דרבי לוי דגמרא דפליג עלה ולא כלישנא בתרא דמוקמינן מתני' כרבי נתן חדא דלישנא קמא מוקי ב"ה כרבי יהודה דהלכתא כב"ה לגבי בית שמאי וכרבי יהודה לגבי ר' מאיר פרק מי שהוציאוהו ואילו ללישנא בתרא מוקי ב"ה כרבי שמעון וב"ש כרבי יהודה וקי"ל התם דרבי יהודה ור"ש הלכה כרבי יהודה. ועוד דהא בהכא בסוגיין דהריני נזיר אמר חזקיה במחלוקת שנויה וב"ש היא לאו אמרי ב"ש מן הגרוגרות ומן הדבלה הוי נזיר וכו'

והיינו כלישנא קמא דמוקמינן מתני' דלא כר' נתן דאי ללישנא בתרא דמוקמינן מתני' כר' נתן הוו אמרי ב"ש נדור ואינו נזיר ועוד דבהדין שיטתא ממש גרסינן התם בסמוך אמר חזקיה לא שנו אלא דאמר מן השעורים אבל מן העדשים לא אמר ולא כלום כמאן כב"ש והא עדשים לגבי מזבח כגרוגרות לגבי נזיר דמו ואמרי ב"ש הוי נזיר ע"כ. והיינו כל"ק דאי כלישנא בתרא נדור ואינו נזיר קאמר ועוד דהא התם בירושלמי גרסינן אמר ר' יוחנן טעמא דב"ש משום שהוציא נזירות מתוך פיו רשב"ל אומר משום כנויי כנויים כו' עד מה נפק מן ביניהון אמר הריני נזיר מן הגרוגרות ומן הדבלה על דעתיה דר' יוחנן אינו נזיר על דעתיה דרשב"ל נזיר ע"כ. וקי"ל כר' יוחנן לגבי ר"ל בר מתלת פרק החולץ ור' יוחנן קאי כב"ה לפום ל"ק ולא תקשי הלכתא אהלכתא וזה ברור:

הלכה יא

מזגו לו כוס יין עד יותר מדאי. פ"ב דנזיר (דף י"א) :

הלכה יג

האומר הריני נזיר ע"מ שאהיה שותה עד שאסר עצמו באחד מג' מינין. פ"ב דנזיר:

וכבר ביארנו שאפילו לא נדר וכו' עד הרי זה נזיר: כתב הראב"ד אומר אני שאם בא לפני חכם וכו': **ואני** אומר עיקר הלכה פ"ב דנזירות ע"פ הגמרא סדר אותה ודברי הראב"ד ז"ל סברא הם וכבר כתבתי הרבה פעמים כי ר"מ ז"ל קרא ספרו משנה תורה ר"ל שחיבר בקצרה אורך הגמרא אך רבותינו בעלי התוס' ז"ל חלקו על ראב"ד ז"ל: בפירוש ההלכה כי מוקמינן לה דאתשיל אחדא ופירשוה בשאמר כך כשבא לפני החכם, וכן נ"ל מלשון הירושלמי שנגעו בה משום פתיחת נדר והרוצה להתחכם ייגע וימצא:

מפני שאלו בכלל נדרי שגגות כו': כתב הראב"ד ז"ל בגמ' אמרו שהן נדרי אונסין וכן עיקר עכ"ל: **ואני** אומר הביא הוא לשון הגמ' פ"ב דנזיר כי שקיל וטרי עלה בגמ' עד דמסיק ובאיבעית אימא בנדרי אונסין וקא מפלגי בפלוגתא דשמואל ורב אסי כו' וחשבה הראב"ד ז"ל כפשוטה ולא כן הסכימו רבותינו בעלי התוס' ז"ל דהא לא דמי לה לנדרי אונסין שהדירו חבירו וחלה בנו דבשעת הנדר לא חל האונס וגם לא דמי למי שהדירוהו חרמין וכיוצא בהן כמו שפר"ת ז"ל דהכא הוא נדר מעצמו ועוד דאי ס"ד שהדירוהו אנסין על כך אמאי קא נחית במתני' לטעמא דסבור הייתי תיפוק ליה מטעמא דבלביה היה כדאמרינן התם כ"ש נדרים והוצרכו לפרש דקרי להו נדרי אונסין לפי שאין פיו ולבו שוין כטעמא דהתם ולא אונסין ממש בדוקא קאמר שנמצא עיקר פירושן שקורא אותן אונסין שהן בכלל שגגות ודומה להן וכמו שאני הוכחתי בראיות פ"ג מהל' שבועות שהן

שני מינין זו בכלל זו דהוו להו כחדא ולכך צחצח כאן ר"מ לשונו שכתב מפני שאלו בכלל נדרי שגגות לרמוז על פירוש זה בקצרה לבקי בתלמוד:

הלכה טז

הרי ידי נזירה עד הרי הוא נזיר. פ"ד דמס' נזיר (דף כ"א) :

הלכה יז

הריני נזיר כשיהיה לי בן עד סוף הפרק. פ"ב דנזיר (דף י"ב) :

פרק ב

הלכה א

הנודר בנזיר בין בשוגג וכו' עד כשאר נדרים. פ"ב (דף י"א) ופ"ג דנזיר ופ"א ופ"ב ופ"ג דנדרים ופרק ב"ש וכן כתב ר"מ ז"ל מקוצי אות באות:

הלכה ג

המתפיס בנזירות עד הריני כזה הרי זה נזיר. פ' ואלו מותרין (דף י"ג) :

נדר חבירו שנזיר כו' עד כולם נזירים. פ"ד דמס' נזיר (דף כ') :

הלכה ה

האומר הריני נזיר כשיהיה לי בן ושמע חבירו ואמר ואני הרי זה נזיר מיד: כתב הראב"ד ז"ל תמה אני מאין הוציא זה וכו': **ואני** אומר קרוב היה בעיני לומר שאין בספר מיד ושהוא טעות סופר וכשדקדקתי בהלכה להבין דבריהם וראיתי כי דעת הראב"ד ז"ל להשיג על ר"מ גם על הבבא השניה למה פשטה לקולא ולפי דעתו עלתה בתיקו וגם על הבבא השלישית שפסק להקל חלק ורוצה לומר שצריך שתי נזיריות לחומרא השכלתי במלת מיד ומצאתי לו ראיה כלשון הגמ' שרמז ראב"ד ז"ל בהשגותיו שהיא פ"ב דנזיר גמ' מתני' דהריני נזיר כשיהיה לי בן דגרסינן (דף י"ד) בעא מיניה בן רחומי מאביי הריני נזיר לכשיהיה לי בן ושמע חבירו ואמר ועלי ויש ספרים גורסין ואני מהו אדבוריה משמע או אגופיה משמע את"ל אגופיה משמע אמר הריני נזיר לכשיהיה לי בן ויס"ג לך בן ושמע חבירו ואמר ואני מהו אנפשיה קאמר או דילמא ה"ק רחימנא לך כותיה את"ל כל באנפיה כסיפא ליה מילתא אמר הריני נזיר לכשיהא לפלוני בן ושמע חבירו ואמר ואני מהו מי אמרינן שלא בפניו אנפשיה קאמר או דילמא הכי קאמר ליה רחימנא ליה לפלוני כוותך ע"כ. עתה אתה מעיין השכל שנוי לשון הגמ' כי על לשון כשיהיה לי על לשון עלי קא בעי בלשון אי אגופה קאמר או על לשון ואני ועל כשיהא לך בעי אי אנפשיה קאמר ומדשני לישניה שמעינן דלשון אגופיה ר"ל ועלי או ואני מקבל על עצמי מיד ולא

אתלה בשום אדם ולא בלידת בן ולא בדבר אחר ולשון אנפשיה ר"ל ואני מקבל ג"כ בנפש חפצה כמוך לכשיהיה לך בן להיות נזיר או כשיהיה לחבירו זה בן ומבעיא לזה לבן רחומי וקאמר בבעיא ראשונה דלכשיהיה לי בן את"ל אגופיה משמע וחזר ואמר אבעיא שניה דלכשיהיה לך בן את"ל כל באנפיה (נפשיה) כסיפא ליה מלתא כו' ואנחנו קבלנו מרבותינו בעלי התוס' ז"ל שכל מקום ששואל התלמוד שאלות הרבה ואומר על מקצתן את"ל שהיא הלכה פסוקה ולא עלה בתיקו אלא האחרונה וכמו שכתבתי בהל' אישות גבי שני חצייך בפרוטה בהשגת הראב"ד ז"ל על ר"מ ז"ל גם עליה וזו היא קבלת ר"מ ז"ל בגירסא ספרדית כי לא עלתה כאן בתיקו אלא האחרונה בלבד והוא הספק שכתב ר"מ ז"ל שספק נזירות להקל כדאיתא התם בההיא שמעתא גופה גבי בעיא דר' אבא בהפילה אשתו דאסיקנא אליבא דר' יהודה ספק נזירות להקל דקי"ל הלכתא כותיה והיא משנה פ"ד דטהרות וה"נ פריך מינה פ' ואלו מותרין לאשמועינן דכן הלכתא ונמצאו דברי ר"מ נכונים ולכך לא כתב ר"מ ז"ל דין ועלי כלל בהלכות אלו וגם רבותינו בעלי התוס' כך גורסין בכל הסוגיא לכשיהיה לך בן כגירסת ר"מ ז"ל:

הלכה ח

שנים שהיו הולכין עד אחד משניהם נזיר. פרק ב"ש דנזיר (דף ל"ב) :

הלכה ט

וכן האומר הריני נזיר עד שספק נזירות להקל. בתוספ' דנזיר ופ"ד דמס' טהרות ופרק ב"ש דמס' נזיר ומייתי לה פ"ק:

הלכה י

היו מהלכין בדרך עד הרי כולם נזירים. פ' ב"ש דמס' נזיר (דף ל"ד) :

מפני שהכוי יש בו דרכים עד וכל אחד מהם יתבאר במקומו. פ"ב דמס' בכורים (דף פ"ה) וביבמות פ' חרש (דף ע"ט) ופ' הזרוע (דף קמ"ג) ופ' כסוי הדם (דף פ"ג) ופ' אותו ואת בנו (דף קל"ב) :

וכן אנדרוגינוס כו' עד יתבאר במקומו. פ"ב דמס' זבים ובתוספתא פ"ב דמס' בכורים ופ"ק דקדושין (דף ל"ד) :

הלכה יב

וכן אם ראו אנשים כו' עד וכן כל כיוצא בזה. פ' ב"ש דנזיר ובתוספתא:

הלכה יג

קטן שהגיע לעונת נדרים וכו' עד כשאר נדרים: כתב הראב"ד ז"ל דבר זה אינו מחוור למ"ד מופלא סמוך לאיש דרבנן וכו': **ואני** אומר ברי לי שלא יצא דבר זה מפיו של

הראב"ד ז"ל דהא ודאי אדרבה מטוניה דמאן דכתבה ומסתייעא מלתיה דר"מ ז"ל מההיא פלוגתא דפרק יוצא דופן ואסיקנא שמעתין התם דרב כהנא סבר דרבנן ור' יוחנן ורשב"ל תרוייהו סבירא להו דאורייתא והלכתא כוותייהו ועוד דהא פ"ד דמס' נזיר (דף כ"ט:) אסיקנא לר' יוסי משיגיע לעונת נדרים וקי"ל הלכה כר' יוסי מחבירו ואע"ג דפליג רבי עליה ואמר משיביא שתי שערות ואסיקנא הלכה כרבי מחבירו כיון דר' יוחנן ורשב"ל מודו כר' יוסי עליה סמכינן ועוד דהא גרסינן בההיא שמעתא מעשה בר' חנינא שהדירו אביו בנזיר והביאו לפני ר"ג והיה רוצה ר"ג לבדקו אם הביא שתי שערות אם לא הביא ר' יוסי אומר לידע אם הגיע לעונת נדרים אם לאו אמר לו רבי אל תצטער לבדקני אם קטן אני אהיה בשביל אבא ואם גדול אני אהיה בשביל עצמי עמד ונשקו על ראשו אמר מובטח אני בזה שהוא מורה הוראות בישראל כולה סוגיין סלקא כר' יוסי. ועוד דהא בירושלמי מייתי פלוגתא דב"ש אומרים אין האיש מדיר בנו בנזיר וב"ה אומרים האיש מדיר בנו בנזיר ומסיק הכל מודים שאם בא לעונת נדרים אין האיש מדיר את בנו בנזיר ובעי עלה מלתא אחריתי ופשיט ליה מהאי מעשה אלמא משמע דפשיטא ליה דבין לב"ש בין לב"ה הכל מודים בעונת נדרים וכדברי ר"מ ז"ל א"כ תמה על עצמך אם יצא הדבר הזה מפי הראב"ד ז"ל שהדבר הזה גלוי ומפורסם ואף אם היה מכוסה היה מבינו. שוב מצאתי לר"מ ז"ל מקוצי שכתב כלשון ר"מ ז"ל אות באות:

והאיש מדיר את בנו קטן בנזיר וכו' עד שיגדיל ויעשה איש. פ"ד דמס' נזיר (דף כ"ח) :

הלכה טז

העכו"ם אין להם נזירות עד אין רבו יכול לכופו. פרק בתרא דמס' נזיר (דף ס"ח) :

נדר בדו בנזירות וכו' עד ואם יפר יצא לחירות: כתב הראב"ד ז"ל כל זאת הפיסקא אינה כלום וכו': **ואני** אומר מ"ש הראב"ד ז"ל הוא לפי גירסתו אבל ר"מ ז"ל היה מקובל בתלמודו וגרסתו ורוח אחרת עמו וכאשר קבלנו מפי רבותינו נ"ע וכך היא שנויה אצלנו פ' בתרא דמס' נזיר (דף ס"ב:) הפר לעבדו יצא לחירות וישלים נזירותו וטעמא דכיון שעשה בו מעשה בן חורין הרי הוא כמשחררו ממש וכי הא דגרסינן במס' גיטין פ' השולח אמר ריב"ל עבד שהניח תפילין בפני רבו יצא לחירות ואוקמה רבה בר רב שילא בשרבו הניח לו תפילין אלמא כיון שעשה בו מעשה בן חורין הרי הוא כמשחררו ממש דאילו עבדים פטורין מן התפילין וכתב ר"מ ז"ל זה גם בפי"ח מהלכות עבדים:

הלכה יט

עבד שנדר בנזירות עד יצא ידי נזירותו. פרק בתרא דמס' נזיר:

אבל אם נדר ולא גלח ויצא וכו' עד במלאת ימי נזרו. פרק בתרא דנזיר.

ועל פיסקא ראשונה כתב הראב"ד ז"ל אין לזה שרש אלא בשכפאו רבו וכו': **ואני** אומר ר"מ ז"ל גלה עמיקתא ונהורא עמיה שרי ודברים חקוקים בלב ים התלמוד וצריכין תלמוד והבן במס' זבחים פ' איזהו מקומן (דף נ"ה) סוף גמ' מתני' דזבחי שלמי צבור שאיל אלא למאי הלכתא איתקש ומסיק רבא שאם גילח על אחד משלשתן יצא למדנו כי המגלח על אחד משלשתן של קרבנותיו אפילו בשחיטה לבד יצא מידי נזירותיו כאילו הקריב ונזרק דם שלשתן וכדאיתא פ' ג' מינין וכן כתב ר"מ ז"ל פ"ח מהל' נזירות ושנינו פרק בתרא דנזיר עבר מכנגד פניו ר"מ אומר לא ישתה ר' יוסי אומר ישתה ואסיק הלכתא כר"מ ומיהו נזיר לא הוי שלא אסרו עליו השתיה אלא כדי שיצטער ויחזור לרשות רבו כדאיתא התם וכן כתב ר"מ ז"ל בזה הפרק למעלה מזאת הפיסקא, למדנו שכשלא ידענו דעת רבו אם לכופאו אם לאו הרי הוא כמו שכופהו (אלא) וישתה ועוד שנינו זאת הפיסקא שם (דף ס"ג) נזיר שגילח ונודע שהוא טמא אם טומאה ידועה סותר ואם טומאת התהום (אינו סותר) אם עד שלא גילח בין כך ובין כך סותר כיצד ירד לטבול במערה ונמצא מת צף על פני המערה טמא נמצא משוקע בקרקע המערה ירד להקר טהור ליטהר מטומאת מת טמא שחזקת טמא טמא וחזקת טהור טהור שרגלים לדבר ואמרינן בגמ' מאן תנא אמר ר' יוחנן ר' אליעזר היא דאמר תגלחת מעכבת, ובירושלמי נמי אמרי' א"ר יוחנן מאן תנא אם גילח אם לא גילח ר' אליעזר ברם רבנן עד שלא נזרק עליו הדם משנזרק עליו הדם וקי"ל כרבנן בעד שלא גילח אבל אם גילח אין טומאת התהום סותרת בו והלכה היא בנזיר וכתב ר"מ ז"ל פ"ו מהל' נזירות למדנו כי הגילוח מועיל בספק טומאה. ובירושלמי גרסינן היה יכול למחות ע"י רבו אומר לו הלכה היא שמע לדברי רבך כפאו רבו ונטמא מהו שיביא קרבן טומאה וכי נזיר הוא לא את הוא שגזרת עליו שיטמא וכו' ואת אמר סותר וכה סותר פשיטא הדא מילתא נטמא ואח"כ יצא לחירות מביא קרבן טומאה מה בשכפאו רבו או בשלא כפאו רבו אין תימר בשכפאו רבו מביא קרבן טומאה אין תימר בשלא כפאו רבו ישלים כל זמן שהוא תחתיו א"ר יוסי בשכפאו אנן קיימין שלא תאמר הואיל ויצא לחירות תיפקע ממנו נזירות בטומאה לפום כן צריך מימר מונה לנזירות (בטומאה) ע"כ. ומדקאמר אין תימר בשלא כפאו רבו ישלים כל זמן שהוא תחתיו למדנו לנדון שלפנינו שאם לא ידע רבו כדי שיכפנו הרי הוא ככפוי שהוא משלים נזירותו כל זמן שהוא תחתיו בשלא גילח וע"כ דהא באם מביא קרבנותיו עסקינן ואין הגילוח בא אלא אחר זריקת דמים כדאיתא פ' ג' מינים ואפילו גילח מועיל אא"כ גילח על כל אחת מהן כמו שהוכחתי מההיא דפ' איזהו מקומן ולפיכך לא יצא באותו גילוח כמו שכתב

ר"מ ז"ל ואע"פ שיצא לחירות כדמשמע מרבי יוסי הירושלמי דאוקמא לדינא לחירות בשכפאו רבו וגם הוכחתי מדר' מאיר ורבי יוסי דכשלא ידענו דעת רבו הרי הוא ככפאו ולכך כתב ר"מ ז"ל זה הלשון נדר והשלים נזירותו וגילח ולא ידע רבו ואח"כ יצא לחירות הרי זה יצא ידי נזירותו אבל אם נדר ולא גילח ויצא לחירות לא יצא עכ"ל. בוא וראה דקדוק לשונו ששתי בבות הללו פירושן בשהשלים נזירותו דהיינו הקריב קרבנותיו אלא שחילק בין גילח ללא גילח וכבר הוכחתי שהגילוח אחר הקרבנות הוא, מעתה ראה דעת ר"מ ז"ל שהגילוח מוציא אותו כשיצא לחירות מספק דעת רבו כדרך שמוציא מטומאת התהום שהיא ספק טומאה ויצא מידי נזירותו אבל אם לא גילח לא יצא מידי נזירותו דכיון שלא ידע הרי הוא כמי שלא כפאו ואף כי יצא לחירות משלים נזירותו כדר' יוסי וסתמא דירושלמי וכלשון ר"מ ז"ל ממש כמו שהוכחתי והבן בשכלך:

הלכה כא

אין הנזירות נוהגת אלא בא"י וכו' עד סוף הפרק: כתב הראב"ד ז"ל ולמה כופין אותו לעלות וכו': **ואני** אומר כמה פעמים כתבתי בחבור זה כי ר"מ ז"ל חיבר זה החיבור לקצר אורך הגמרא ולכך קראו משנה תורה וכן עשה גם בזה הדין שהוא מפורש פ"ג דמס' נזיר (דף י"ט) ואיתא נמי פ"ד דמס' עדיות בפלוגתא דב"ש וב"ה ומעשה דהילני המלכה דתנן מי שנזר נזירות מרובה והשלים נזירותו ובא לארץ ב"ש אומרים נזיר ל' יום וב"ה אומרים נזיר בתחלה כו' וקי"ל כב"ה ומסיק טעמייהו דקא סברי כי קנסינן בתחלת נזירות. והוא כדברי ר"מ ז"ל ומה שהקשה הראב"ד ז"ל וכי יש שם טהרה והלא כולנו טמאים טומאת מת תמה אני על קושייתו דהא להדיא גרסינן על מתני' בגמ' לימא בהא קא מיפלגי דב"ש סברי ארץ העמים משום אוירא גזרו עלה וב"ה סברי (נמי) ארץ העמים משום גושא גזרו עלה ומהדרינן לא דכ"ע משום גושא אלא ב"ש סברי בסתם נזירות קנסינן וב"ה סברי בתחלת נזירות קנסינן פי' ומשום גושא והנכנס בו בשידה תיבה ומגדל טהור ומשום אוירא הנכנס בה אפילו בשידה תיבה ומגדל טמא למדנו להדיא כי בחוצה לארץ דוקא קנסו ואפילו בשידה תיבה ומגדל שיהא טמא אבל בא"י בשידה תיבה ומגדל טהור דלא קנסו בה ושם יכול למנות בטהרה וזהו כדברי ר"מ ז"ל וכלשון הגמרא ואף כי יש גירסאות אחרות מהופכות בסוגיא מ"מ כך עולה מהם לדברי כולם:

פרק ג

הלכה א

סתם נזירות שלשים יום. פ"ק דנזיר (דף ז') ופ' ג' מינין (דף ל"ט) :

מי שאמר הריני נזיר כו' עד הרי זה נזיר נזירות אחת כמנין הימים. פ"ק דנזיר (דף ז' ח') :

הלכה ו

מי שאמר הריני נזיר שתי נזירות עד מנין נזירותיו. פ"ק דנזיר (דף ה' וח') :

כתב הראב"ד ז"ל קיצר בכאן וכו': **ואני** אומר מיהר הסופר לכתוב עד שלא הגיע לאמצע הפרק הזה או הקורא השמיט מלקרות לפניו שהרי כתבו מפורש לפנינו באמצעות זה הפרק בדינין שבין נזיר עולם לנזיר לעולם וסידרן בסידור יפה ומשובח כי הסופר עצמו כתבו בהשגות:

הלכה ז

האומר הריני נזיר כמנין ימות השנה עד אלא לשנת הלבנה. פ"ק דנזיר (דף ח') ומייתי לה פ' אין בערכין (דף ט') :

הלכה ח

הריני נזיר אחת ומחצה כו' עד של שלשים יום ויום אחד. פ"ק דנזיר (דף ז') :

הלכה ט

מי שהיו שתי כתי עדים עד מעידין בשתים. פ"ג דנזיר (דף כ') :

הלכה י

מי שנזר שתי נזירות עד כאילו אינה מעיקרה. בנדרים פרק ואלו מותרין (דף י"ז) :

הלכה יא

מי שאמר הריני נזיר לעולם עד הרי זה נזיר לעולם: כתב הראב"ד ז"ל זאת הגירסא כך מצאתי וכו' מבולבלת מאד לא נתכוונתי אלא להאריך זמן הנזירות זמן מרובה עכ"ל: **ואני** אומר איני מבין דבריו ולא ידעתי מה בא לחדש וגם יראה לי שהלשון צריך תיקון שיש בו ט"ס ואיני רואה מקום להציל הואיל והוא מצא זכותו רק ההלכות הן פ"ק דנזיר (דף ד') . שוב מצאתי לר"ם ז"ל מקוצי שכתב כלשון ר"מ ז"ל אות באות:

הלכה יד

ומי שנדר הריני נזיר כשמשון עד לעולם היתה. פ"ב דנזיר (דף י"ד) ומייתי לה במס' מכות:

הלכה טו

האומר הריני כשמשון כבן מנוח כו' עד אלו לאיש אחר. פ"ק דנזיר (דף ד') :

הלכה טז

שמואל הרמתי עד סוף הפרק. פ"ק (שם). ופרק בתרא דמס' נזיר (דף ט"ז) :

פרק ד

הלכה א

האומר הריני נזיר עד למנין נזירות שניה. רפ"ג דנדרים (דף י"ז) ופ' בתרא ומייתי לה פ"ק (דף ה') :

הלכה ג

האומר הריני נזיר כשיהיה לי בן עד סתר הכל. פ"ב דמס' נזיר (דף י"ג) :

נטמא אחר נזירות וכו' עד נזירות בנו: כתב הראב"ד אינו מחוור דלא פליגי ר"י ור"ל וכו': **ואני** אומר עיקר המחלוקת ההיא פ"ב דנזיר (דף י"ג י"ד) גמרא מתני' דהריני נזיר ונזיר כשיהיה לי בן וקי"ל כר"י ומפרש טעמא משום דחדא נזירות אריכתא היא ומוכחא סוגיין דהתם דדוקא נזירות בנו סותר הכל אבל נזירות שלו אינו סותר נזירות בנו תדע שהרי נזירותו נדחה מפני נזירות בנו ואין נזירות בנו נדחה מפני נזירותו אלמא נזירות בנו עיקר ונזירות שלו טפל לו וכן מצאתים מפורש בירושלמי (דף נ"ב ע"ב) דגרסינן ר' יודן בעי קומי ר' יוסי ותדחה נזירותו לנזירות בנו (בספרים שלנו כן היא, ר' יודה בעי קמי ר' יוסי ותקדם נזירותו לנזירות בנו) לא כן א"ר אבהו בשם ר"י הרי זו עולה לאחר שלשים יום ומכרה בתוך שלשים יום (הרי זו) מכורה והקדישה קדשה אמר (ליה) לא באומר הרי זו דילמא באומר הרי עלי והאומר הרי אני כאומר הרי עלי אלמא פשיטא ליה לתלמודא שנזירות בנו עיקר לר' יהודה גופיה ובזה נמצאו דברי ר"מ ז"ל נכונים:

ובכמה ימים משלים עד לא חלה עליו נזירות. הכל פ"ב דנזיר (דף י"ד) :

שספק נזירות להקל עד שחלה עליו. פ"ב דנזיר (דף י"ג) ובנדרים פ"א ופ"ב:

הלכה ד

ובכמה ימים משלים עד לא חלה עליו נזירות. הכל פ"ב דנזיר (דף י"ד) :

שספק נזירות להקל עד שחלה עליו. פ"ב דנזיר (דף י"ג) ובנדרים פ"א ופ"ב:

הלכה יב

נזיר ששלמו ימי נזירותו כו' עד או לוקה. פ"ב דנזיר (דף י"ג) :

הלכה יג

מי שנדר בנזיר וכו' עד אין נזקקין לו כלל: כתב הראב"ד ז"ל פי' אם בא לישאל על נדרו אין מתירין לו כלל עכ"ל: **ואני** אומר שמועה זו כולה פ' ב"ש דמס' נזיר (דף ל"א ול"ב)

ופירש יפה פי' הראב"ד ז"ל וכך קבלנו גם אנחנו מפני רבותינו נ"ע ואף כי יש פירושים אחרים וחלוקים ר"מ ז"ל כתב כלשון הגמ' כמנהגו וכמ"ש כמה פעמים. ומ"מ לבי מהסס מה בא הראב"ד ז"ל לחדש בכתיבה זו:

הלכה טז

כל ב"ד כו' עד ההדיוט. פ"ב דנדרים:

האשה שנדרה בנזיר עד סוף הפרק. פ' ד' דמס' נזיר (דף כ"ח) :

פרק ה

הלכה א

שלשה מינין אסורין לנזיר עד כמו שבארנו בהל' מ"א. כל אלו ההלכות קבועות במסכת נזיר פ' ג' מינין (דף ל"ד) וביארנו פי"ד דהל' מ"א:

הלכה ה

וכן אם שרה פתו עד כשאר איסור מאכלות. במס' נזיר פ' ג' מינין (דף ל"ו) :

הלכה ו

נתערב יין וכיוצא בו בדבש וכו' עד מכת מרדות: כתב הראב"ד בעל ההלכות לא אמר כן וכו': **ואני** אומר כשנראה הראיות בע"ה אם הלכה נקבל ואם לדין ויש תשובה נשיב אבל עתה די לנו שיש לר"מ ז"ל רבים וגדולים מסכימים עמו וההל' במס' נזיר פ' ג' מינין:

הלכה ח

נזיר שאכל כזית ענבים וכו' עד שהוא בכל הנדרים: כתב הראב"ד ז"ל ולמה הניח לאו שבכללות וכו': **ואני** אומר אמת הוא שהגירסאות הפוכות פ' כל שעה (דף מ"א) ובנזיר פרק ג' מינים (דף ל"ח) וכן כמה סוגיות בתלמוד מתחלפות ומ"מ הגירסא שהבאנו היא שהסכימו עליה רבותינו בעלי התוס' ז"ל וכדברי ר"מ ז"ל וכמו שמקשה התלמוד בכ"מ שאין לוקין על לאו שבכללות וכדרבא דהלכתא כותיה לגבי דאביי בר מיע"ל קג"ם ובר מן דין ובר מכל דין קושיית הראב"ד ז"ל התלמוד הוא מקשה אותה להדיא גבי אותה ברייתא שפסק ממנה ר"מ ז"ל אות באות מוסף על דברי דגרסינן מתיב רב פפא (ר"א אומר) נזיר שהיה שותה יין כו' עד אכל ענבים לחים ויבשים חרצנים וזגים וסחט אשכול של ענבים ושתה לוקה חמש ואי הכי לילקי שש אחת על מכל אשר יעשה מגפן היין ופריק תנא ושייר ומקשי עלה ומהדר למשקל ומטרא עלה עד דסתר לכולהו פירוקי ומסיק אלא אמר רב פפא כו' עד דמסיק אמר רב פפא אנא סברי לאו גמרא היא בידיה והדר ביה כלומר יחזור מחמת ברייתא ולא הוה ידענא דגמרא הוא בידיה ולא הדר ביה

משמע הא לאו גמרא בידיה הוה הדר ביה דאלמא לית הלכתא אלא כברייתא דרב פפא וראה שם בעיניך שתלמוד ערוך הוא ודברי ר"מ ז"ל נקיים:

וכן אם אכל כזית זג כו' עד שהוא לא יחל דברו. בנזיר פרק ג' מינים:

הלכה ט

נזיר ששתה רביעית יין וכו' עד בפ"ע: כתב הראב"ד ז"ל זה אינו מחוור והלא שני שמות הן וכו': **ואני** אומר מריה דאברהם כמה נשמר ר"מ ז"ל בלשונו ולא שוה לו וז"ל אינו לוקה אלא אחת שאינו חייב על היין בפ"ע ועל החומץ בפ"ע שאין כתוב כאן יין לא ישתה וחומץ לא ישתה אלא כן כתוב חומץ יין וחומץ שכר וגו' כלומר לא ישתה היין ולא דבר שנתערב בו יין והוא השכר ואפי' החמיצו והואיל ולא כפל אלא החומץ שהוא שם אחד כו' עכ"ל. למדנו והשמיענו בלשונו טעמו של דבר וממשו במוצאו ומובאו דקי"ל בכולא תלמודא דהיכא דלא מייחד לאו דידיה לא לקי דריש פ' ג' מינים (דף ל"ד ע"ב) דרשינן ליה בכלל ופרט ושקלינן וטרינן עלה טובא עד דאסיקנא מה הפרט מפורש פרי ופסולת פרי אף כל שהוא פרי ופסולת פרי ואמרינן פרי ענבים פסולת פרי מאי היא חומץ אף כל פרי מאי היא גוהרקי אף כל פסולת פרי מאי היא אמר רב כהנא לאיתויי עינבי דקרוס ויס"ג דכרין אלמא חומץ לא מייחד ליה לאו בפ"ע אלא מדינא דכעין הפרט קא אתי ומינה דשם אחד ומין אחד הם כדברי ר"מ ז"ל דאי שנים הם כדברי הראב"ד ז"ל היכי אתו מרבויא דכעין הפרט. ומ"ש ר"מ ז"ל מחומץ שכר ר"י אמרה בירושלמי ודבר שנתערב ביין גם בירושלמי גם בבבלי דריש לה התם ובגמ' מתני' דאין חייב עד שיאכל כו' פ' ג' מינין דדרשה שני שמות ושני מינים גם שם נתפרשה ומה שהביא מב"ב איני יודע אי משום ההיא פלוגתא דריחיה חלא וטעמיה חמרא גמרא מתני' דהמוכר יין לחבירו והחמיץ וכו' דמשמע מינה דטעמיה וריחיה חלא הוי שם אחר ומין אחד י"ל שאני זביני שהולכין בו אחר לשון בני אדם ואי משום כוס של ברכה י"ל שאני ברכה דאפילו חמר חיורין ממעט התם רבא מדכתיב אל תרא יין כי יתאדם סוף גמרא מתני' דמרתף של יין כו' משא"כ לגבי נזיר אלמא האי דינא לחוד והאי דינא לחוד וגם מה שהביא ממס' ע"ז איני יודע אי משום הא דתנן פ' אין מעמידין אלו דברים של עכו"ם אסורין ואיסורן איסור הנאה היין והחומץ שהיה מתחלתו יין כו' דאלמא תרי מילי נינהו י"ל שאני התם כדמפרש טעמא דכיון דאתסר מכי הוה חמרא במאי פקע איסוריה וההוא לישנא דתרוייהו חלא מקרו אינו בספרים שלנו ואם יש לו ראיות אחרות אנכי לא ידעתי אבל על זה לא נניח התלמוד ערוך בבלי ירושלמי כמו שהוכחתי ונמצא בזה דעת ר"מ

ז"ל זך ומחוור. שוב מצאתי לר"מ ז"ל מקוצי שכתב כן מדעת רבותינו בעלי התוס' ז"ל אות באות:

הלכה י

נזיר שהיה שותה יין עד אינו לוקה. פרק ג' מינין (דף מ"ב) :

הלכה טו

נזיר שנטמא למת טומאת שבעה בין בטומאות וכו' נטמא למת פעמים הרבה וכו' בד"א כשנטמא וכו' עד שהרי הוא מחולל ועומד: כתב הראב"ד ז"ל עיינתי בשמועה במס' נזיר וכו' והא דאמר רב הונא נזיר שהיה בבית הקברות והושיטו לו מתו ומת אחר ונגע בו חייב ליתא וכו': **ואני** אומר כהנים מאן דכר שמייהו הכא עד הל' אבל בע"ה. ואף כי רבותינו בעלי התוס' ז"ל מן האוסרים וגם רבינו הרמב"ן ז"ל האריך בזה בתורת האדם לברר הדעות אמנם על הראשונה שעיין במס' נזיר שאני רואה כי אותו עיון צ"ע חדא דהא התם לא הוזכר רבה בגמרא אלא רבא ואביי ואף כי תמצא גירסא בשם רבה אין בכך קושיא דהא מריה דשמעתא רב הונא ורבא ואביי פליגי עליה דרב יוסף אליבא דרב הונא וחזינן לרב יוסף דאשתבע האלהים הכי אמר רב הונא ומסקנא כותיה וכולה סוגיא נמי כותיה אזלא ורבא או רבה שתקי ליה נמי בתר דאשתבע ולא אקשו ולא מידי ואביי דקא אקשי ליה פריק ליה שפיר ולא א"ל ולא מידי ועוד דה"ל אביי תלמיד לגבי רב יוסף ולית הלכתא כותיה אלא כרב יוסף אליבא דרב הונא וכ"פ ר"מ ז"ל בכל אותן שהביא הראב"ד ז"ל הפך מדבריו אלא כפירוקיה דרב יוסף פרק ב' דה' אבל. ולמען תבין אכתוב לך לשון הגמרא אות באות כמות שהיא פ' ג' מינין גבי מתני' דנזיר שהיה שותה יין כו' אתמר אמר רבה אמר רב הונא מקרא מלא דבר הכתוב לא יטמא כשהוא אומר לא יבא להזהיר על הטומאה ולהזהירו על הביאה אבל טומאה וטומאה לא (אמר רב הונא) ורב יוסף אמר האלהים אמר רב הונא אפילו בטומאה וטומאה דאמר רב הונא נזיר ויס"ג כהן שהוא עומד בבית הקברות והושיטו לו מתו ומת אחר ונגע בו חייב ואמאי הא מיטמא וקאים אלא לאו ש"מ אמר רב הונא אפילו טומאה וטומאה איתיביה אביי נזיר שהיה מת מונח לו על כתפו והושיטו לו מתו ומת אחר ונגע בו יכול יהא חייב ת"ל לא יטמא בעל בעמיו להחלו במי שאינו מחולל יצא זה שהוא מחולל ועומד א"ל (רב יוסף) ותקשי לך מתניתין דתנן היה מיטמא למתים כל היום כולו אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תיטמא אל תיטמא (והוא מיטמא) חייב על כל אחת ואחת ואמאי הא קא מיטמא וקאי אלא קשיין אהדדי ל"ק כאן בחיבורין כאן שלא בחיבורין ע"כ. הלא עיניך רואות דברי ר"מ ז"ל תלמוד ערוך בכ"מ:

הלכה יח

נזיר שנכנס לבית עד אלא עמד שם ה"ז לוקה. פ' ג' דנזיר ופ' ג' מינים (דף מ"ו) :

והוא שישהא שם וכו'. פ"ג דנזיר (דף י"ז) ופ"ג דשבועות:

הלכה כא

נזיר שטימא עצמו עד סוף הפרק. פרק כה"ג ונזיר (דף מ"ח) :

פרק ו

הלכה א

נזיר ששתה יין עד שאין עולין לו מן המנין. פ' ג' מינין (דף ל"ט) :

הלכה ג

נזיר שנטמא בין בזדון עד סותר את הכל. פ"ג דנזיר (דף ט"ז י"ז) ופ' ד' מחוסרי כפרה (דף ט') :

הלכה ד

נטמא אחר מלאת עד קרבנות טהרה. פ"ג דנזיר:

ואם נטמא אחר שנזרק כו' עד וכל הנטפל לה. פ"ב דנזיר (דף י"ד) :

הלכה ו

נטמא ביום שנדר עד מיום השמיני והלאה. פ"ג דנזיר (דף י"ט) :

הלכה ח

מי שנדר והוא בבית הקברות כו' ואם התרו בו כו' עד קרבן טומאה: כתב הראב"ד ז"ל ואם התרו בו שלא יזיר א"צ שהייה עכ"ל: **ואני** אומר זו בעיא היא פ"ג דמס' נזיר (דף י"ז) גמרא מתני' דמי שנדר והוא בבית הקברות ואיפשטא ולא סליק בתיקו אלא כגון שנכנס בשידה תיבה ומגדל ובא חבירו ופרע מעליו המעזיבה דבעי רבא נזיר והוא בבית הקברות מהו מי בעי שהייה למלקות או לא ושיילינן ה"ד אילימא דא"ל לא תנזור למה לי שהייה נזיר טהור מ"ט לא בעי שהייה דקא מתרין ביה ה"נ דקא מתרין ביה אלא כגון שנכנס בשידה תיבה ומגדל ובא חבירו ופרע מעליו המעזיבה וכי גמירין שהייה בבית המקדש אבל אבראי לא או דילמא ל"ש תיקו ע"כ. ובאמת כי לכאורה היה יכול להתבונן ממנו דעת הראב"ד ז"ל אבל ר"מ ז"ל העמיק לשאוב מבור עמוק והיגע בתלמודו ידלנו ודין שהייה כתבה פ"ה כראוי כמו שרמזתי מקומו וגם בזאת הבעיא כתב בסמוך נכנס לשם בשידה תיבה ומגדל ובא חבירו ופרע מעליו את המעזיבה ונטמא אע"פ ששהה שם אינו לוקה אבל מכין אותו מכת מרדות אם שהה עכ"ל. עתה עמוד

והתבונן כי מלקות אינו מיחייב כלל וזה מבורר לו מכח הירושלמי דגרסינן עלה דמתני' מי שנזר והוא בבית הקברות ר"י אמר מלקין בו על היין ועל התגלחת ר"ל אמר מאחר שאין מלקין בו על הטומאה אין מלקין בו על היין ועל התגלחת ויס"ג מתרין וחדא נינהו ושקיל וטרי עלה טובא ודכוותה פליגי בשמעתין דבבלאי שמעינן מינה דלכ"ע אין מלקין אלא על הטומאה וכדאוקימנא בשפרע עליו את המעזיבה ואפילו תימא דר"ל כמאן דמתמה קאמר ופליג עליה סוגיין לא אזלא הכי ואפילו תטיל בדוחק ותעייל פילא בקופא דמחטא דתלמיותא מ"מ לית הלכתא כר"ל לגבי ר"י אלמא דלא לקי ואע"ג דשהה. ומעתה תמה על עצמך מאי קא בעי רבא אם צריך שהייה למלקות דהא ליכא מלקות כלל כיון דליכא התראה ואין מלקות בלא התראה ותלמודא נמי אמאי לא קא מהדר ליה מהא להדיא ולמחי ליה אמוחא אתמהה מי שייך ביה מלקות והאמר ר"י אין מלקין בו על הטומאה. וא"ת מפשט התלמוד משמע דלית ליה כר"י מדקאמר ה"ד אי דאמרו ליה אל תנזור כו' זה אינו דההיא דמשום דנדר הוא מדעתיה אבל הטומאה דאתיא ליה בע"כ והוא אנוס ודאי כר"י קי"ל והדרא קושיין לדוכתא מאי קא מבעיא ליה לרבא אלא על כרחין אית לן לפרושי במלקות דרבנן דהיינו מכת מרדות וכדאוקימנא בשפרע מעליו המעזיבה וכן פירשו רבותינו בעלי התוס' ז"ל בשמעתין גבי פירוקא דפרקינן בקלקוליה לא קא מיירי דאיסורא מיהא אינה לטמויי וכיון דסלקא בתיקו ופ"ב דשבועות נמי כולהו בעייתא סלקן בתיקו וקי"ל בכל דוכתא סתם נזירות להקל דיינינן בהאי תיקו לקולא ובעינן שהייה למכת מרדות אבל מלקות ליכא כלל ואפילו לר"י וכמ"ש ר"מ ז"ל בדקדוק גדול. ואחר שתשכיל בזה יפה יפה בוא וראה מה אשיב שואלי דבר על לשון הראב"ד ז"ל שהשיג עוד על הפיסקא השנייה וז"ל אין דרך הסוגיא כן אלא הבעיא כך היא נכנס בשידה תיבה ומגדל ונזר שם ובא חבירו ופרע מעליו את התקרה ונטמא מי בעי שהייה או לא וכו' אלמא היכא דשהה ליתא בה ספק דחייב מלקות ואם לא שהה הוי ספיקא עכ"ל. ואתה המעיין עשה אזנך כאפרכסת וכיון דדלאי לך חספא תשכח מרגניתא תותה ותעמוד על הפרק לחזק כל בדק:

הלכה י

יצא מבית הקברות וכו' עד מן המנין. כתב הראב"ד פירוש כדי שיגלח ויביא קרבן טומאה: **ואני** אומר גם רבותינו בעלי התוס' ז"ל פירשו כן ולא ידעתי מה בא לחדש:

יצא והזה כו' עד תגלחת טומאה. פ"ג דנזיר:

הלכה יא

תגלחת טומאה כו' עד מביא קרבנותיו בו ביום. פ' ג' מינים (דף מ"ד) ופ' כה"ג ונזיר (דף נ"ד) :

הלכה יב

מאימתי מתחיל למנות עד כמו שביארנו. פ"ג דנזיר (דף י"ח) :

הלכה יד

כשמגלח הנזיר עד האשם יצא. פ' ג' מינים (דף מ"ה) :

הלכה טו

נזיר שנטמא טומאות וכו' עד בקרבנות אחרות. ריש פ"א דכריתות (דף ב') ובתמורה פ' ד' מחוסרי כפרה ומייתי מקצתה פ' ג' מינין דמס' נזיר:

הלכה טז

נזיר שגלח תגלחת טהרה עד אינו סותר. פרק בתרא דנזיר (דף ס"ג) :

הלכה יח

אי זו היא טומאת התהום עד אפילו בסוף העולם: כתב הראב"ד ז"ל בחיי ראשי אומר אני שלא עלה על דעת וכו': **ואני** אומר פירוש לפירושו דבפרק בתרא דנזיר (דף ס"ג) גמרא מתני' דנזיר שגילח כו' פליגי בה ר"א ור"ל דר"א מוכח טומאת התהום מדכתיב וכי ימות מת עליו בפתע פתאום במחוורת לו ור"ל אמר קרא איש איש כי יהיה טמא לנפש או בדרך רחוקה כדרך מה דרך בגלוי אף כל בגלוי ואקשינן לר' אלעזר ואלא הא דתנן ואי זו היא טומאת התהום כל שאין אדם מכירה כו' עד ותו הא דתניא המוצא מת מושכב לרחבה של דרך בתרומה טמא בנזיר בעשיית פסח טהור מאי שנא אלא טומאת התהום גמרא גמירי לה ע"כ. ובא להשמיענו דההוא אלא דקאמר תלמודא אעושה פסח קאי ולמעוטי טומאת התהום בזיבה. יצא מכלל דבריו שאין הנזיר בכלל. אבל רבותינו בעלי התוס' ז"ל פירשוה כר"מ ז"ל ואמרו שבכ"מ נזיר ועושה פסח כהדדי נינהו:
ולא אמרו טומאות התהום עד סוף הפרק. פרק בתרא דנזיר:

פרק ז

הלכה א

יש טומאות מן המת כו' עד אין עולין לו למנין נזירותו. פרק כה"ג ונזיר (דף מ"ט) :

הלכה ח

נגע באהל המת וכו' ויראה לי שזה דין המיוחד כו' וכן יראה לי כו' עד ממנין נזירותו: כתב הראב"ד ז"ל כל זה אינו כלום וכו': **ואני** אומר הפיסקא שפסק ר"מ ז"ל משנה שלימה היא פ' כה"ג ונזיר דתנן על אלו טומאות הנזיר מגלח וכו' ומזה בשלישי ובשביעי וסותר כו' עד אבל הסככות הפרעות ובית הפרס וארץ העכו"ם והגולל והדופק ורביעית דם ואהל רובע עצמות וכלים הנוגעים במת ובימי גמרו ובימי ספירו על אלו אין הנזיר מגלח ומזה כלומר וגם אינו מזה בשלישי ובשביעי ואינו סותר הקודמין כו' הנה הפיסקא שלו משנה שלימה מוסכמת לדברי הכל וגם סברת רבינו וגדולים הסכימו כדבריו ומכלל ר"י מסיפונט ז"ל ויש להם ראיה מדתנן ריש מס' אהלות ד' טמאים במת ג' טמאים טומאת שבעה ואחד טמא טומאת ערב כו' ומפרש לה במשנה שלישית דתנן כיצד ד' כלים הנוגעים במת ואדם בכלים וכלים באדם טמאים טומאת שבעה ע"כ. ועלה גרסינן בתוספתא כל הטמא במת טומאת שבעה טמא בזב טומאת ערב כל הטמא במת טומאת ערב טהור בזב מכלום כיצד האדם באדם שנים במת ואחד בזב כלים בכלים ג' במת ושנים בזב כלים אדם וכלים ד' במת וג' בזב בד"א בתרומה וקדשים אבל אין הנזיר מגלח אלא על המת בלבד ע"כ למדנו שאין הנזיר מגלח על טומאת כלים במתני' דפ' כה"ג ומינה שאינו מזה שלישי ושביעי ואעפ"כ אדם מטמא שבעה כי מתני' דריש אהלות והתוספתא וראיה עוד מהא דתניא בספרי בפ' פרה וכל אשר יגע בו הטמא יטמא למה נאמר לפי שהוא אומר בחלל חרב בא הכתוב ולימד על החרב שהיא טמאה טומאת שבעה הנוגע טמא טומאת שבעה הא למדנו לכלים ואדם כלים ואדם כלים מניין ת"ל וכבסתם בגדיכם הא למדנו לכלים ואדם וכלים אדם וכלים מניין אמרת ק"ו הוא ומה כלים הנוגעים באדם הנוגע בכלים הנוגעים במת הרי הם טמאים כלים הנוגעים באדם הנוגע במת דין הוא שיהו טמאים או יהא אדם מקבל טומאה מן המת לטמא את חבירו טומאת שבעה אמרת ק"ו הוא ומה כלים שאין מטמאין על גבי משכב ומושב הרי הן מקבלין טומאה מן המת ומטמא אדם טומאת שבעה אדם שמטמא על גבי משכב ומושב אינו דין שיקבל טומאה מן המת לטמא את חבירו טומאת שבעה ת"ל והנפש הנוגעת תטמא עד הערב טומאת ערב מטמא ואינו מקבל טומאה מן המת לטמא את חבירו טומאת שבעה ע"כ. והשתא מדדרש ליה מוכבסתם בגדיכם ש"מ דחרב לאו דוקא אלא ה"ה לשאר כלים ובגדים וקים לן בכוליה תלמודא דטמא טומאת שבעה טעון הזאה שלישי ושביעי חוץ מן הנזיר שנטמא בכלים ואע"פ שר"ת ז"ל ומקצת מפרשים פירשו כפירוש הראב"ד ז"ל והא דספרי אוקמוה בכלי מתכות ומשום דציץ שהוא זהב הוי

מכלל הבגדים יפו בעיני ראיות אלו ועיקר קרא דואלה הבגדים לאו בציץ דוקא מיירי ולא אמני בהדייהו דכתיב ואלה הבגדים אשר יעשו חושן ואפוד ומעיל וכתנת תשבץ מצנפת ואבנט ואילו ציץ לא כתיב ביה ואפילו תימא כיון דהוי משמנה בגדים בהדייהו איתכלל מ"מ אתמהה יציבא בארעא וגיורא בשמי שמיא א"נ שבקינן שבעה ואזלינן בתר חדא ועוד אטו שבעה לאו בגדים וכלים נינהו כמו ציץ ודון מינה דכולהו לגבי האי דינא ככלי מתכות דמיין ובעי הזאה שלישי ושביעי בכל אדם טמא חוץ מנזיר כמו שהוכחתי וכדברי ר"מ ז"ל והעומדים בשיטתו ואף כי יש להם ראיות אחרות הואיל והן חקוקות בשיטות נזיר ואהלות לא חפצתי באריכות ודי:

הלכה ט

נזיר שנצטרע והוחלט וכו' עד ואינו סותר כלום. פ' כה"ג ונזיר (דף כ"ו) :

נטמא בתוך ימי צרעתו עד ואע"פ שהוא טמא. פ"ב דנזיר (דף י"ז) :

הלכה יא

הנזיר מותר במת מצוה וכו'. פ"ב דנזיר (דף ט"ו) :

ואסור ביין מצוה כו' עד מדברי סופרים. רפ"ק דנזיר (דף ד') :

הלכה יב

וכיצד היה מותר כו' עד דברי קבלה הן. פ' ג' מינין (דף מ"ג) מ"ג) :

הלכה יג

נזיר וכהן שפגעו עד מותר בתגלחת מצוה. פ' כה"ג ונזיר (דף מ"ז) :

נזיר שנצטרע ונרפא עד ולפיכך בא עשה של תגלחת הצרעת ודחה אותו: כתב הראב"ד ז"ל אני שונה בראש מס' יבמות וכו': **ואני** אומר לפי דעתי הכל כלל בדבריו מה שאמרו פ"ק דיבמות (דף ה') ומה שאמרו פ' ג' מינין:

פרק ח

הלכה א

תגלחת טהרה כיצד עד ואח"כ מגלח. פ' ג' מינין (דף מ"ה) ומקצתו מקרא מלא ובסוף נגעים ג' מגלחין ותגלחתן מצוה הנזיר והמצורע והלויים:

ואם גילח אחר ששחט החטאת או העולה יצא ומבשל וכו'. פ' איזהו מקומן (דף נ"ה) :

ולוקח מן הרוטב כו' עד תחת החטאת. פ' ג' מינין:

הלכה ג

והיכן מגלח עד במדינה יצא. פ"ב דמס' מדות היא משנה ומייתי לה במסכת נזיר פ' ג' מינים וכמה מקומות:

ובין שגילח במדינה עד בין נזיר טמא. פ' ג' מינין:

הלכה ז

גילח והניח שתי שערות עד קרבנותיו. פ' ג' מינין (דף מ"ב) ומייתי לה פ' הגוזל עצים (דף ק"ה) :

הלכה יב

שלמי נזיר עד אלא מן החולין. הכל פ' ג' מינין (דף מ"ז) ומייתי לה עוד במגילה:

הלכה טו

האיש שנדר בנזיר עד מפי הקבלה הוא. פ"ד דנזיר (דף ל') ובסוטה פרק היה נוטל:

כיצד מי שהיה עד לא עלו לו. פ"ד דנזיר:

הלכה יח

האומר הרי עלי עד אי זה נזיר שירצה. פ"ב דנזיר (דף יא:) :

אמר הרי עלי חצי קרבנות נזיר וכו' עד חצי נזירות: כתב הראב"ד אינו מחוור זה ואין זה לשון הגמרא וכו': **ואני** אומר זה מחוור ותלמוד ערוך וגירסא מוסכמת ופירוש מרווח לרבותינו בעלי התוס' ז"ל פ"ב דמס' נזיר (דף י"ב) גמ' מתני' דהרי עלי לגלח חצי נזיר כו' וה"ג לה אמר רבה הכל מודים באומר חצי קרבנות נזיר עלי חצי קרבן מייתי קרבן חצי נזיר עלי קרבן שלם בעי לאתויי מאי טעמא דהא לא אשכחן נזירות לפלגא כי פליגי בלישנא דמתני' דר"מ סבר כיון דאמר הרי עלי איחייב אכוליה קרבן נזירות וכי קאמר חצי נזיר לאו כל כמיניה ורבנן סברי נדר ופתחו עמו הוא ע"כ. ופירשוה בפירוש מרווח באומר חצי קרבנות נזיר עלי חצי קרבן מייתי כי מאחר שתלה החצי בקרבן שאמר קרבנות פלגא דקרבן קאמר אבל כשאמר קרבן חצי נזיר עלי אין שום חצי נזיר בעולם. פי' מאחר שהזכיר קרבנות בתחלה אע"פ שחזר אח"כ ואמר חצי נזירות מביא קרבן שלם כי פליג בלישנא דמתני' פירוש כשאמר הרי עלי לגלח נזיר כי מאחר שאמר הרי עלי נתחייב בכל הקרבן ולר"מ שסובר תפוס לשון ראשון כי חזר ואמר חצי נזיר אין חוששין לו והרי זה כאומר קרבנות חצי נזירות שמביא קרבן שלם ורבנן סברי נדר ופתחו עמו הוא והרי זה כאומר חצי קרבנות נזיר עלי שכשאמר חצי נזיר עלי דכולה בעי משום דחצי קאי אנזיר אבל הכא אמרינן דחצי קאי אעלי וכמו שאומר חצי קרבנות עלי קאמר

זהו תופס דברי ר"מ ז"ל והוא פירוש יפה ונכון מבאר קושיות הראב"ד ז"ל תירוצא בצדה וכדברי ר"מ ז"ל שפסק כרבנן:

הלכה יט

האומר הרי נזיר עד סוף הפרק. פ"ב דנזיר (דף י"ב) :

פרק ט

הלכה א

המפריש מעות עד יפלו המותרות לנדבה. פ"ד דנזיר (דף כ"ד) ופרק ג' דמעילה (דף ו' כ"ה) :

הלכה ב

המפריש מעות וכו' עד ואין טעונין לחם. פ"ד דנזיר (דף כ"ז) ופ"ג דמעילה (דף י"א) ובמסכת שמחות:

הלכה ד

כיצד הם המעות הסתומים עד והשאר יפלו לנדבה. פ"ד דנזיר (שם ל"א) :

הלכה ח

מי שדמה וכו' עד כמו שיתבאר במקומו. פ' ב"ש דנזיר:

הלכה ט

האשה שנדרה והפרישה ונאכלין ליום אחד. פ"ד דנזיר (דף כ"ד) :

הלכה יג

האומר הריני נזיר כו' עד בגיזה ועבודה. פרק ב' דנזיר (דף י"ג) :

הלכה יד

שני נזירים שנטמא עד פאת ראשם מספק. פרק שני נזירים (דף נ"ז) :

הלכה טז

וכיצד יולד להם ספק זה בטומאה כגון שהיו שני הנזירים וכו' עד כמו שיתבאר במקומו: כתב הראב"ד ז"ל בחיי ראשי איני יודע לקבל דבר זה וכו': **ואני** אומר דברי ר"מ ז"ל מפורשים ומוסכמים לרבותינו בעלי התוס' ז"ל בפירוש מבואר ר"פ שני נזירים דתנן שני נזירים שאמר להם אחד נטמא אחד מכם ואיני יודע איזה מכם מגלחין ומביאין קרבן טומאה וקרבן טהרה אמר כו' ושיילינן בגמרא ואמאי כל ספק טומאה ברשות היחיד מהיכא ילפינן מסוטה מה סוטה איכא בועל ונבעלת אף כל ספק טומאה ברשות היחיד כגון דאיכא בי תרי אבל הכא שני נזירים והאי דקאי גבייהו הא תלתא הוה ליה ספק

טומאה ברשות הרבים וכל ספק טומאה ברשות הרבים ספקו טהור ופרקינן אמר רבה בר רב הונא באומר ראיתי טומאה שנזרקה ביניכם אמר רב אשי דיקא נמי דקתני איני יודע איזה מכם ש"מ ע"כ. הנה עיניך רואות דפשיטא ליה לתלמודא דכל ספק טומאה מסוטה גמרינן לה והכי נמי איתא בסוטה פרק כשם ובכולי תלמודא הכי אזלא כוליה סוגיין ולגבי סוטה כתיב ונסתרה למימר דבעינן מקום סתר הוא תדע דהא אסיקנא התם דאפי' אחד בסוף העולם אין משקין אותה וכן נמי מפלגינן בחצירות שיש להם שני פתחים דכשנכנסים בזה ויוצאין בזה ספיקו טהור כספק טומאה ברה"ר ומהאי טעמא מקשי להדיא אי קאי גבייהו בחצר דהוו להו תלתא והויא לה ספק טומאה ברה"ר דספיקו טהור כדאמרינן בפ"ק דמגילה ובכולי תלמודא ימים שנים רבים שלשה אמאי קא מייתו קרבן טומאה וטהרה מספק וממילא דכי הוו שנים בחצר לבד והוא לא הוי גבייהו בחצר ניחא ליה דתהוי כספק טומאה ברה"י דספיקו טמא ולייתו ומסקנא דרבה בר רב הונא ודיוקא דרב אשי דדייק לסיועיה שכתב הראב"ד ז"ל היינו לארוחי ולבסומי לישנא דמתני' אבל דיני כדקיימו קיימי ור"מ ז"ל אחז דרך המחברים המקצרים וכוללים בדבריהם ענינים רבים כמו שביאר והזהיר כמו שאמרו ז"ל לעולם ילמד אדם לתלמידו דרך קצרה בהל' תלמוד תורה וזה קל להבין. שוב מצאתי בירושלמי כמו שאכתוב בסמוך:

הלכה יז

בד"א כששתקו הנזירים וכו' עד הנזירות בעד אחד. בכריתות פרק אמרו לו (דף י"א) אמר רב ששת ובקדושין פרק האומר (דף ס"ה ס"ו) נמי משמע הכי ומינה פירשו דפרק שני נזירים בששתקו אבל במכחיש לא והסכימו כדברי ר"מ ז"ל ובהרבה מקומות בתלמוד נמי משמע הכי. שוב מצאתיו מפורש בירושלמי דגרסינן ולא סוף דבר בשאמר להן אחד ראיתי את אחד מכם שנטמא ואיני יודע אי זה מכם שניהם נוהגין בנזירות על פיו בשאינן מכחישין אותו אבל אם היו מכחישין אותו לא עד אחד אומר נטמאת והוא אומר לא נטמאת כו':

הלכה יח

מת שהוא מושכב עד סוף הפרק: כתב הראב"ד ז"ל אין זה דרך הגמרא כלל ורחוקין דבריו מדרך הגמרא הרבה עכ"ל: **ואני** אומר גם זה תלמוד ערוך פרק בתרא דנזיר (דף ס"ג) גמרא מתני' דנזיר שגילח כו' דגרסינן ת"ר המוצא מת מוטל ברחבה של דרך בתרומה טמא בנזיר ועושה פסח טהור בד"א בשאין לו מקום לעבור אבל יש לו מקום לעבור אף לתרומה טהור בד"א בשמצאו שלם אבל משובר ומפורק אפילו אין לו מקום לעבור טהור שאני אומר בין פרקיו עבר כו' עד בד"א במהלך ברגליו אבל טעון או רכוב אפילו

בנזיר ועושה פסח טמא לפי שמהלך ברגליו אפשר לו שלא יגע ושלא יאהיל ושלא יסיט כו' ע"כ. וזו אינה צריכה לפנים שמפורש הוא כדברי רבינו משה ז"ל:

פרק י

הלכה א

אין אדם מגלח תגלחת עד שהרי הוא ספק מצורע. פ' שני נזירים (דף נ"ט:) וסוף מס' נזיר:

הלכה ב

תגלחת ראשונה וכו' עד לאכול בקדשים: כתב הראב"ד ז"ל כל זה אינו מספיק וכו': **ואני** אומר עיקר הלכה זו ס"פ שני נזירים גמרא מתניתין דנזיר שהיה טמא בספק ומוחלט בספק כו' ומייתי לה נמי סוף פרק כהן גדול ונזיר (דף כ"ו) וציורי הדברים על פי ההלכות והאריכו בה רבותינו בעלי התוס' ז"ל הרבה ויש פנים לכל הפירושין והרוצה להבין ולהכריע ייגע וימצא שם שאני לא באתי בחבור הזה רק לגלות דעת ר"מ ז"ל כמו שקדמתי וכתבתי כמה פעמים ואילו היה ראב"ד ז"ל משיב עליו בראיות שמא הייתי אני משיב בעבורו כשאר המקומות אבל מאחר שדיבר בסברא אני משיב בקצרה כי כלם דברי אלהים חיים הם ואגרא דשמעתא סברא:

ושוהה שנה שלישית ואח"כ מגלח כו' עד ואם מוחלט הייתי כו': כתב הראב"ד ז"ל זה א"א שאין למצורע עולה בתגלחת וכו': **ואני** אומר אפשר ואפשר ואמרי לה אישר כי זה הלשון של רבינו משה ז"ל לשון הגמרא היא ס"פ שני נזירים והכי גרסינן לה על לשון המשנה דנזיר שהיה טמא כו' תנא בד"א בנזירות מועטת אבל בנזירות בת שנה כו' עד ותני עלה ומגלח ארבע תגלחיות כו' ושקיל וטרי עלה עד דמוקי לה כר"ש דאומר מייתי ומתני הכא נמי מייתי ומתני כו' ומפרש לה לתנאיה ואזיל בדרך שדרך ר"מ ז"ל ממש עד דמטי לתגלחת רביעית דקאמר תגלחת רביעית מביא קרבן טהרה ומתנה אי ודאי נזיר הוא עולה ראשונה חובה וזו נדבה ואם טמא מוחלט הוא עולה ראשונה חובה וזו נדבה, הנה עיניך רואות שזה לשון ר"מ ז"ל אות באות וכמו שכתבתי כמה פעמים שלכך קראו משנה תורה, ומה שהקשה ראב"ד ז"ל אמת הוא וזה פשוט במושכל ראשון באותה סוגיא דמקשי תלמודא מקמי דאוקימנא כדר"ש מה נפשך אי ודאי מצות צפרים חובתו וחטאת העוף לקבורה אזלא ועולה הויא נדבה כו' אלמא פשיטא ליה לתלמודא דבתגלחת ראשונה ליכא עולה ואפילו בר בי רב דחד יומא הוה ידע לה כ"ש המאור הגדול ר"מ ז"ל אלא ודאי פירושא דעולה ראשונה דאמרינן לאו דתגלחת ראשונה קאמר אלא דתגלחת שניה או שלישית שהיא ראשונה לרביעית וכל שכן ר"מ ז"ל הקדימו בזה

הפסק על סדר התלמוד וז"ל שאין המצורע מביא קרבנותיו אלא אחר תגלחת שניה עכ"ל, וכן כתב פ"ד דהל' מחוסרי כפרה כשמסדר טהרת המצורע מנה תגלחת ראשונה ושניה ולא הזכיר קרבנות עד שהזכיר תגלחת שניה וסידרה בהזאתה על ידו הימנית מדם האשם כו' עד ואחר כך מקריב עולתו וחטאתו עכ"ל, למדנו שגם ר"מ ז"ל פירש כפי לשון הגמרא ולבי אומר לי שהקורא לפני ראב"ד לא ביאר קריאתו תחלה יפה ולא זכר מה שהקדים ומ"ש בהל' מחוסרי כפרה וחשב שכתב ר"מ ז"ל או רצה לומר עולה תגלחת ראשונה:

הלכה ז

וזו חובת נזירות עד ולא בצרעת: כתב הראב"ד ז"ל זה אינו כן שהאשם לדברי הכל וכו': **ואני** אומר מאן יהיב לן מעפרא דהראב"ד ז"ל ומלינן עיינין. מיהו נראין דברי ר"מ ז"ל מכמה טעמי חדא דההיא דס"פ שני נזירים אין מעמיד אותה כרבי שמעון כלשון הראב"ד אלא ה"ג לה כדאמר ר"ש מייתי ומתנה הכא נמי מייתי ומתנה ע"כ, אלמא הא לכ"ע מוקמינן לה ועוד דהא בההיא סוגיא כולה כי מפרש להו לתנאי לא קא מדכר בהו אשם כלל וכן פרק כהן גדול נמי דקא מייתי לה לא אשכחן בה אשם ועוד דלית הלכתא כר"ש תדע דבמס' זבחים פרק התערובת גמרא מתני' דאשם שנתערב כו' גרסינן תני תנא קמיה דרבא שביעית אין לוקחין בדמיה תרומה מפני שממעט באכילתה אמרוה רבנן קמיה דרבא הא דלא כר"ש דאמר מביאין קדשים לבית הפסול כו' וסלקא שמעתא כרבנן דר"ש דהוו להו רבים ואפי' נאמר דהיינו ר' יהודה דהוא בר פלוגתיה מ"מ הלכה כר' יהודה לגבי ר"ש כדאיתא בעירובין פ' מי שהוציאוהו וסוגיין נמי הכי אזלא והכי שייכא התם ועוד דהא בירושלמי פ' שני נזירין גרסינן להדיא ר"ש אומר למחרת מביא אשמו ולוג שמן על גביו ומתנה עליה ואומר אם טמא הייתי הרי זה חובתי ואם לאו הרי הן ספיקי וישחוט בצפון וטעון מתן בהונות ונאכל לזכרי כהונה ליום ולילה עד חצות אבל חכמים לא הודו לו לר"ש שהוא מביא את הקדשים לידי הפסול ע"כ. אלמא פשיטא ליה לתלמודא כחכמים דמייתי להדיא שלא הודו לו:

הלכה ח

נמצאת אומר אם הוא וכו' עד ותגלחת של מצורע. פ' שני נזירים:

הלכה ט

נמצאת אומר אם הוא וכו' עד ותגלחת של מצורע. פ' שני נזירים:

הלכה יד

האומר הריני נזיר עד סוף הפרק. פ"ק דנזיר (דף ד') ופ"ק דנדרים (דף ט') ומייתי לה בכמה דוכתי: